

ภาคผนวก ฉ

การสำรวจกรณีศึกษาอุตสาหกรรมเกษตรในต่างประเทศ

ภาคผนวก ฉ

การสำรวจกรณีศึกษาอุตสาหกรรมเกษตรในต่างประเทศ

ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืนนั้น ที่ปรึกษาได้เข้าพบกับผู้บริหารของหน่วยงาน Halal Industry Development Corporation ในประเทศมาเลเซีย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อันนำไปสู่การปรับปรุงรายงานการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการด้านอุตสาหกรรมเกษตรของหน่วยงาน Halal Industry Development Corporation เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. วัน-เวลาและสถานที่

วันพุธที่ 11 กันยายน 2556 ถึง วันเสาร์ที่ 14 กันยายน 2556 ณ ประเทศมาเลเซีย

3. ผู้ร่วมเดินทาง

ผู้ร่วมเดินทางประกอบด้วยตัวแทนจากคณะทำงานและสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผู้ร่วมเดินทางสำรวจกรณีศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1. ผศ.ดร.วิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย	ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์
2. ผศ.ดร.ธนิต พุทธพงษ์ศิริพร	ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมเกษตร
3. คุณสร้อยฟ้า เสริฐแก้ว	นักวิชาการสนับสนุน
4. คุณรชต รัชตรณชัย	นักวิชาการสนับสนุน
5. คุณวีรวิลา ชาญสรณ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงานอาวุโส สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
6. คุณสันทนา หิริศักดิ์สกุล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงานอาวุโส สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
7. คุณบวร กิตติไพศาลนนท์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงาน สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
8. คุณอริศรา สีนอุดม	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงาน สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
9. คุณศิลป์ จิตสุทธิญาณ	เจ้าหน้าที่ทั่วไป สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

4. ผลการสำรวจข้อมูล ณ Halal Industry Development Corporation

ในการสำรวจข้อมูล ณ Halal Industry Development Corporation (HDC) นั้น คณะเดินทางได้เข้าหารือกับ Mr.Mohamed Khairi Mohamed Isa รองประธาน ฝ่ายพัฒนาอุตสาหกรรม (Vice President, Industry Development) และ Ms.Muliyanti Aznizam Kamaruzaman ผู้บริหารอาวุโส ฝ่ายความเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างประเทศ (Senior Executive, International Business Linkages) ในวันศุกร์ที่ 13 กันยายน เวลา 08.30-12.00 ณ สำนักงานใหญ่ของ Halal Industry Development Corporation โดยมีบรรยากาศการหารือ ดังแสดงในรูปที่ 1

บรรยากาศการหารือกับ
Mr.Mohamed Khairi Mohamed Isa

บรรยากาศการหารือกับ
Mr.Mohamed Khairi Mohamed Isa

Mr.Mohamed Khairi Mohamed Isa
รองประธาน ฝ่ายพัฒนาอุตสาหกรรม

ศูนย์ One Touch Point ซึ่งเป็นจุดให้บริการเบ็ดเสร็จเกี่ยวกับ
อุตสาหกรรมฮาลาล

รูปที่ 1 แสดงบรรยากาศการสำรวจข้อมูลและหารือ ณ Halal Industry Development Corporation

จากการเข้าสำรวจข้อมูลและหารือ ณ Halal Industry Development Corporation มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) พัฒนาการของแนวคิดฮาลาล

ฮาลาล คือ สิ่งของทุกอย่างที่ศาสนาอิสลามอนุญาตให้ใช้ได้ โดยประกอบด้วยหลักการ 2 อย่าง ได้แก่

(1) กระบวนการผลิตที่สอดคล้องตามข้อบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยครอบคลุมถึง อาหารและเครื่องดื่ม ระบบการเงินและการลงทุน ระบบโลจิสติกส์ ระบบสาธารณสุข วัตถุอันตราย รวมถึงของใช้ในชีวิตประจำวัน

(2) หลักการสากล ได้แก่ การมีระบบการผลิตที่มีจรรยาบรรณเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปลอดภัย มีสารอาหาร ถูกสุขลักษณะ และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศมาเลเซียถือเป็นประเทศผู้ผลิตอุตสาหกรรมฮาลาลชั้นนำของโลก เห็นได้จากการเป็นประเทศแรกในโลกที่ริเริ่มกิจกรรมต่อไปนี้

(1) การคิดค้นและพัฒนาระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล โดยได้รับความสำคัญจากรัฐบาลกลาง มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง มีห้องทดลองได้มาตรฐาน และมีการตรวจสอบตลอดห่วงโซ่อุปทาน

(2) การคิดค้นและพัฒนามาตรฐานฮาลาล โดยครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมอาหาร โลจิสติกส์ ยารักษาโรค เครื่องสำอาง รวมถึงสินค้าเพื่อบริโภคต่างๆ

(3) การจัดตั้งหน่วยงานที่พัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลอย่างจริงจัง โดยได้จัดตั้ง Halal Industry Development Corporation (HDC) เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลในด้านการค้า การลงทุน การจ้างงาน การพัฒนาตราสินค้า (Branding) รวมถึงแนวคิดการบริหารจัดการแบบองค์รวม (Holistic Approach)

2) โอกาสทางการค้าของอุตสาหกรรมฮาลาล

(1) มูลค่าและการเติบโตของอุตสาหกรรมฮาลาล ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมฮาลาลเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตเป็นอย่างมาก โดยในปี 2555 มูลค่าการค้าของสินค้าฮาลาลทั่วโลกมีมูลค่าถึง 2.3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีสาเหตุมาจาก 3 ปัจจัย ได้แก่

- ประชากรมุสลิมที่มีจำนวนมาก โดยประชากรมุสลิมทั่วโลกในปี 2553 นั้น มีประมาณ 1,800 ล้านคน และจะเพิ่มเป็นสองเท่าภายในปี 2573 คิดเป็นร้อยละ 27 ของประชากรโลก

- พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศมุสลิม โดยในช่วงปี 2533 ถึง 2553 รายได้ต่อหัวของประชากรมุสลิมเติบโตถึงร้อยละ 6.8 ต่อปี ในขณะที่รายได้ต่อหัวของประชากรโลกเติบโตเพียงร้อยละ 5 ต่อปีเท่านั้น

- การกำเนิดของตลาดฮาลาลในประเทศที่มีศักยภาพ ได้แก่ ประเทศจีนและอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดฮาลาลในประเทศจีนที่มีมูลค่าถึง 2,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐและเติบโตถึงร้อยละ 10 ต่อปี

(2) สิ่งท้าทาย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดนั้น สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง ได้แก่

- การสร้างความเข้าใจและความตื่นตัว โดยต้องสร้างความเข้าใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า อุตสาหกรรมฮาลาล คือ การสร้างมูลค่าในทุกส่วนของห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ 1. ปัจจัยการผลิต เช่น อาหารสัตว์ 2. การทำเกษตรกรรม เช่น การทำปศุสัตว์ โรงเชือดสัตว์ 3. การผลิตและการแปรรูป เช่น การผลิตเอ็นไซม์

อาหารกระป๋อง เครื่องสำอาง 4. การค้าปลีกและบริการในโรงแรมหรือร้านอาหาร 5. ระบบโลจิสติกส์ และ 6. ระบบการเงินอิสลาม

- **ความมั่นคงของระบบอาหารฮาลาล** ซึ่งถือเป็นปัจจัยผลักดันการเติบโตของตลาดฮาลาลทั่วโลก โดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) คาดการณ์ว่าภายในปี 2593 ความต้องการอาหารโลกจะเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 70 ถึง 100 ในขณะที่ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ผลผลิตการเกษตรกลับเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.7 ต่อปีเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่ากว่าร้อยละ 60 ของประชากรในเอเชียที่ขาดสารอาหารนั้น เป็นประชากรในประเทศมุสลิม ซึ่งสินค้าสำคัญที่เป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดฮาลาลโลกสามารถแสดงได้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงสินค้าสำคัญที่เป็นที่ต้องการในตลาดฮาลาลโลก

สินค้า	มูลค่าการค้า (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)		ประเทศมุสลิม ที่เป็นผู้นำเข้าหลัก	ประเทศ ผู้ส่งออกหลัก
	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2553		
1. ธัญพืช	6.7	14.9	อียิปต์ แอลจีเรีย อินโดนีเซีย ไนจีเรีย โมร็อกโก	สหรัฐอเมริกา แคนาดา
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	2.3	8.1	อียิปต์ อิหร่าน เติร์กเมนิสถาน มาเลเซีย แอลจีเรีย	สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา
3. เนื้อวัว	1.0	4.1	อียิปต์ มาเลเซีย กินี-บิสเซา อินโดนีเซีย อิหร่าน	นิวซีแลนด์ อียิปต์
4. น้ำตาล	3.0	11.8	อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกาบริบทอเมริกา มาเลเซีย ไนจีเรีย ซีเรีย	บราซิล ฝรั่งเศส

ที่มา: องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)

(3) อุตสาหกรรมฮาลาลของมาเลเซีย ประเทศมาเลเซียได้ดำเนินพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อรองรับอุตสาหกรรมฮาลาล ในแต่ละมิติ ดังนี้

1. การผลิต โดยครอบคลุมถึงอาหารและเครื่องดื่มฮาลาล ยารักษาโรคฮาลาล เครื่องสำอางฮาลาล และวัตถุดิบฮาลาล
2. บริการ โดยครอบคลุมถึงระบบโลจิสติกส์ฮาลาล ระบบสาธารณสุขฮาลาล ระบบการเงินอิสลาม และการท่องเที่ยวอิสลาม
3. โครงสร้างพื้นฐาน โดยครอบคลุมถึงสวนอุตสาหกรรมฮาลาล ระบบตรวจสอบย้อนกลับห้องทดลองสำหรับการวิจัยและพัฒนา ระบบรับรองมาตรฐานและใบอนุญาต
4. การสนับสนุนจากรัฐบาล ผ่านหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ กรมมาตรฐานมาเลเซีย Halal Industry Development Corporation
5. ทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการฝึกอบรมผู้บริหาร เจ้าหน้าที่รับรองคุณภาพ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมฮาลาลนับเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญของมาเลเซีย ซึ่งมีมูลค่าถึง 10.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ประกอบด้วย 5,000 บริษัท โดยมีสินค้าที่สำคัญ ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 37.3) วัตถุดิบและเครื่องปรุง (ร้อยละ 35.3) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปาล์ม (ร้อยละ 15.4) และมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ จีน (1,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สิงคโปร์ (1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สหรัฐอเมริกา (900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) อินโดนีเซีย (700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) และเนเธอร์แลนด์ (600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

(4) ความเป็นมาของ Halal Industry Development Corporation (HDC)

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลของมาเลเซียอย่างเต็มที่ รัฐบาลมาเลเซียจึงได้จัดตั้ง Halal Industry Development Corporation ขึ้นในปี 2551 โดยเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงการค้า ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาเลเซียเป็นผู้นำโลกในด้านนวัตกรรม การผลิต และการค้าในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดฮาลาล โดยดำเนินการผ่าน 6 ช่องทาง ได้แก่

- พัฒนาศักยภาพ (Capacity Building) โดยได้ให้ความช่วยเหลือ 700 บริษัท และนำไปสู่ยอดขายรวมมากกว่า 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- การจัดตั้งศูนย์สนับสนุนอุตสาหกรรมฮาลาล (Global Halal Support Centre) โดยรวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูล รวมถึงจัดตั้งศูนย์ให้บริการแบบเบ็ดเสร็จของอุตสาหกรรมฮาลาล (One Touch Point)
- การฝึกฝนและให้คำปรึกษา (Training and Consultancy) โดยได้ฝึกฝนเจ้าหน้าที่มากกว่า 10,000 คน และให้คำปรึกษาบริษัทมากกว่า 300 บริษัท
- การอำนวยความสะดวกในการลงทุน (Investment Facilitation) ผ่านสวนอุตสาหกรรมฮาลาลทั้ง 24 แห่งทั่วประเทศ และแรงจูงใจในการลงทุนซึ่งมีระยะเวลายาวนานถึง 10 ปี
- การอำนวยความสะดวกในการค้า (Trade Facilitation) ผ่านการส่งเสริมการส่งออก การทำตลาด และความร่วมมือระหว่างรัฐ โดยล่าสุด HDC ได้ลงนามในบันทึกความตกลง (Memorandum of

Agreement; MOA) กับองค์กรระหว่างประเทศจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน ฮองกง และไต้หวัน ซึ่งจะส่งผลให้การค้าและการลงทุนของอุตสาหกรรมฮาลาลในกลุ่มประเทศดังกล่าวขยายตัวได้อีกมาก

- **การสร้างตราสินค้า (Branding) และกำหนดตำแหน่งของตราสินค้า (Positioning)** ผ่านการจัดตั้งศูนย์วิจัยฮาลาล นิตยสารระหว่างประเทศ และการออกสื่อผ่านช่อง CNN และ CNBC

(5) **ข้อเสนอแนะต่ออุตสาหกรรมฮาลาลของประเทศไทย** เนื่องจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมฮาลาลในประเทศไทยยังมีประสบการณ์น้อย จึงควรให้ความสำคัญต่อประเด็น ดังนี้

- **ริเริ่มการผลิตและส่งออกวัตถุดิบการเกษตรขั้นต้น เครื่องปรุง และวัสดุทางการแพทย์** โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัสมอาหารและเครื่องปรุงรส ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเทคโนโลยีในการผลิตไม่ซับซ้อนและมีความต้องการสูงในตลาดโลก นอกจากนี้วัสดุทางการแพทย์อย่างคอลลาเจน และเจลาตินก็นับเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงเช่นกัน

- **นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระบบการผลิต** ซึ่งอาจทำได้ผ่านการซื้อเทคโนโลยีหรือพัฒนาเทคโนโลยีเป็นของตนเอง

- **ควรพัฒนาอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดและให้ความสำคัญกับตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีความต้องการที่ชัดเจน** ไม่ควรใช้กฎระเบียบหรือมาตรฐานเป็นตัวนำ

- **ควรแข่งด้วยคุณภาพ ไม่ใช่ด้วยต้นทุน** โดยเลือกผลิตในขั้นตอนที่มีมูลค่าเพิ่มมากในห่วงโซ่การผลิต เนื่องจากอุตสาหกรรมฮาลาลเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแบบการแปรรูปให้สอดคล้องกับหลักการศาสนาของอิสลามจึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มในกระบวนการผลิตมาก แตกต่างจากเกษตรอินทรีย์ที่มักจะให้ความสำคัญกับกระบวนการเพาะปลูกมากกว่า

- **พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันการศึกษา** ซึ่งอาจทำได้ในรูปแบบการจัดโครงการอบรมและมอบใบประกาศนียบัตร เนื่องจากเป็นหลักสูตรฮาลาลเป็นความรู้วิชาชีพ ไม่ใช่ความรู้ทางทฤษฎี จึงไม่เหมาะสมกับการจัดทำเป็นหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา